

۵۹۵ مجازات در آخرت از نوع سوم یعنی تجسم اعمال، یعنی عینیت یافتن خود عمل است. به همین علت، در آخرت ظلم قابل تصور نیست.

۵۹۶ منظور پیامبر از هم‌نشین همیشگی، کردار انسان است که اگر نیک باشد موجب انس انسان می‌شود.

۵۹۷ بالاترین نعمت بهشت، رسیدن به مقام خشتودی خداست. بهشتیان با خدا هم‌صحبت‌اند و به جمله «خدا یا تو پاک و مزهی، مترجم‌اند.

۵۹۸ گناهکاران به نگهبان جهنم رو می‌آورند تا آن‌ها برایشان از خلدوند تخفیفی بگیرند ولی فرشتگان می‌گویند مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند.

۵۹۹ و شتاب کنید برای رسیدن به آموزش پروردگارتان و بهشتی که وسعت آن، آسمان‌ها و زمین است و برای متقیان آماده شده است: همان‌ها که در زمان توانگری و تنگدستی، انفاق می‌کنند و خشم خود را فرو می‌برند و از خطای مردم می‌گذرند و خدا نیکوکاران را دوست دارد و آن‌ها که وقتی مرتکب عمل زشتی می‌شوند، یا به خود ستم می‌کنند، به یاد خدا می‌افتند و برای گناهان خود طلب آموزش می‌کنند.

۶۰۰ دوزخیان می‌گویند: ای کاش فلان شخص را به‌عنوان دوست خود انتخاب نمی‌کردیم. او ما را از یاد خدا بازداشت. آن‌ها گاهی دیگران را مقصر می‌شمارند و می‌گویند: شیطان و بزرگان و سرورانمان سبب گمراهی ما شدند.

۶۰۱ اگر کسی سیگار بکشد و بهداشت را رعایت نکند، به امراض گوناگونی مبتلا می‌شود و این موضوع محصول طبیعی خود عمل است و انسان‌ها نمی‌توانند آن را تغییر دهند بلکه باید خود را با آن هماهنگ کنند. اگر کسی مرتکب جرمی شود، مطابق با قوانین و مقررات به پرداخت جریمه نقدی یا زندان و... محکوم می‌شود: پس رابطه از نوع قراردادی است. اگر کسی لهل مطالعه و تحقیق باشد، به‌طور طبیعی به علم و آگاهی دست می‌یابد، یعنی رابطه از نوع طبیعی است.

۶۰۲ ناله حسرت دوزخیان بلند می‌شود و می‌گویند: درج بر ما به‌خاطر آن کوتاهی‌هایی که در دنیا کردیم. دوزخیان به نگهبان جهنم رو می‌آورند تا آن‌ها برایشان از خلدوند تخفیفی بگیرند: ولی فرشتگان می‌گویند: مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟ آن‌ها می‌گویند: بلی! فرشتگان نیز تقاضای آن‌ها را نمی‌پذیرند و درخواستشان را بی‌جا می‌دانند.

۶۰۳ در سوره معارج می‌خوانیم: «و آن‌ها که امانت‌ها و عهد خود را رعایت می‌کنند و آن‌ها که به‌راستی ادای شهادت کنند و آن‌ها که بر نماز مواظبت دارند، آنان در باغ‌های بهشتی گرمی داشته می‌شوند.

۶۰۴ آتش شعله‌ور شده در جان انسان‌ها در دوزخ حاصل عمل خود انسان‌هاست (علت). برای همین از درون جان آن‌ها شعله می‌کشد (معلول). جهنمیان ناله حسرتشان بلند می‌شود و می‌گویند: «ما در دنیا نماز نمی‌خواندیم و از محرومان دستگیری نمی‌کردیم».

۶۰۵ آنچه در رابطه قراردادی میان عمل، پاداش و کیفر اهمیت دارد، تناسب میان حرم و کیفر است تا عدالت برقرار شود.

۶۰۶ تمامی گزیندها به نکات خطایی اشاره کرده‌اند: به‌جز گزینۀ «۳» که حاوی نکته صحیحی درباره تفاوت آخرت و برزخ است.

۶۰۷ فرشتگان برای استقبال به‌سوی آنان می‌آیند و به بهشتیان سلام می‌کنند و می‌گویند: «خوش آمدید: وارد بهشت شوید و برای همیشه در آن زندگی کنید».

۶۰۸ آتش دوزخ حاصل عمل خود انسان‌هاست و برای همین، از درون جان آن‌ها شعله می‌کشد. آیه «إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالِ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا» مظهر تأییدی بر این موضوع است.

۶۰۹ جمله «ما ملامت نکتید، خود را ملامت کنید» از سوی شیطان بیان می‌شود و دلیل آن این است که انسان با اختیار خودش دعوت شیطان را پذیرفته و در کار شیطان اجباری وجود نداشته است: او فقط به سمت گناه فراخوانده است.

۶۱۰ هر عمل یک جنبه ظاهری و یک جنبه باطنی دارد. جنبه ظاهری بعد از عمل از بین می‌رود؛ اما جنبه باطنی هرگز از بین نمی‌رود و در روح هر انسانی باقی می‌ماند به‌عنوان مثال، کسی که مال یتیمی را به ناحق می‌خورد، اگر باطن و چهره واقعی او در همین دنیا بر ملا شود، همگان خواهند دید که او در حال خوردن آتش است؛ اما در این دنیا این آتش آشکار نمی‌شود و در قیامت قابل مشاهده است.

۶۱۱ نامه‌های این دنیا، صرفاً گزارشی از عمل است که به‌صورت کلمات و نوشته درآمده است: اما نامه عمل انسان به‌گونه‌ای است که خود عمل و حقیقت آن را دربردارد. از این‌رو تمام اعمال انسان در قیامت حاضر می‌شوند و انسان عین اعمال خود را می‌بیند. هم‌نشینی که هرگز از انسان جدا نمی‌شود، کردار اوست.

۶۱۲ هر عملی که مادر زندگی دنیوی انجام می‌دهیم، حقیقت و باطن آن عمل در جهان آخرت به‌صورت زشت یا زیبا، لذت‌بخش یا دردآور مجسم می‌شود و انسان خود را در میان باطن اعمال خود می‌بیند. تعبیر قرآنی «یا کُلُّونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا»، نتیجه خوردن مال یتیم است که در روز قیامت آتش از درون او زبانه می‌کشد.

۶۱۳ همان‌ها که در زمان توانگری و تنگدستی، انفاق می‌کنند و خشم خود را فرو می‌برند، و آن‌ها که وقتی مرتکب عمل زشتی می‌شوند، یا به خود ستم می‌کنند، به یاد خدا می‌افتند و برای گناهان خود طلب آموزش می‌کنند.

۶۱۴ بررسی سایر گزیندهای ۱ و ۲ به رابطه میان عمل و پاداش و کیفر در دنیا مربوط می‌شود. ۴ فرشتگان، حقیقت عمل را ثبت می‌کنند نه گزارش عمل.

۶۱۵ سؤال فرشتگان از دوزخیان این است که «مگر پیامبران برای شما دلایل روشن نیاوردند؟» و پاسخ مثبت دوزخیان بیانگر قبول خطای اختیاری از سوی ایشان است.

۶۱۶ تجسم خود عمل، عالی‌ترین و کامل‌ترین رابطه میان عمل و پاداش و کیفر است. آنچه انسان با خود به قیامت می‌برد، باطن اعمالی است که اکنون قابل مشاهده نیست.

۶۱۷ دوزخیان به نگهبان جهنم رو می‌آورند تا آن‌ها برایشان از خلدوند تخفیفی بگیرند: ولی فرشتگان می‌گویند: «مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟»

۶۱۸ چون بهشتیان سر رسند، درهای بهشت را به روی خود گشوده می‌بندند و این موضوع نشانگر این است که بهشت از قبل آماده پذیرایی از بهشتیان است. رستگاران می‌گویند خدای را سپاس که به وعده خود وفا کرد و این جایگاه زیبا را به ما عطا کرد.

۶۱۹ جهنمیان پیش از این (در دنیا) مسست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می‌ورزیدند.

۶۲۰ «إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالِ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا»: کسانی که می‌خورند اموال یتیمان را از روی ظلم، «إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا»: جز این نیست که آتش در شکم خود فرو می‌برند، «وَسَيُصَلُّونَ سَعِيرًا»: و به‌زودی در آتشی فروزان درآیند».

۶۲۱ رسول خدا در ضمن نصیحتی که به یکی از یاران خود می‌کرد، فرمود: «برای تو ناچار هم‌نشینی خواهد بود که هرگز از تو جدا نمی‌گردد و با تو دفن می‌شود. آنگاه آن هم‌نشین در رستخیز با تو برانگیخته می‌شود و تو مسئول آن هستی. پس دقت کن، هم‌نشینی که انتخاب می‌کنی، نیک باشد: زیرا اگر نیک باشد، مایه انس تو خواهد بود و در غیر این صورت، موجب وحشت تو می‌شود. آن هم‌نشین کردار توست». پاداش و کیفر در روز قیامت جنبه باطنی اعمال است.

۶۲۲ توبه آن‌ها پذیرفته نیست و این‌ها کسانی هستند که عذاب دردناکی برایشان فراهم کردیم.

۶۲۳ سوره آل عمران آیات ۱۳۲ تا ۱۳۵: «و شتاب کنید برای رسیدن به آموزش پروردگارتان و بهشتی که وسعت آن، آسمان‌ها و زمین است و برای متقیان آماده شده است: همان‌ها که در زمان توانگری و تنگدستی، انفاق می‌کنند و خشم خود را فرو می‌برند و از خطای مردم می‌گذرند و خدا نیکوکاران را دوست دارد و آن‌ها که وقتی مرتکب عمل زشتی می‌شوند، یا به خود ستم می‌کنند، به یاد خدا می‌افتند و برای گناهان خود طلب آموزش می‌کنند». سوره معارج آیات ۲۲ تا ۳۵: «و آن‌ها که امانت‌ها و عهد خود را رعایت می‌کنند و آن‌ها که به‌راستی ادای شهادت کنند و آن‌ها که بر نماز مواظبت دارند، آنان در باغ‌های بهشتی گرمی داشته می‌شوند». سوره مدثر آیات ۴۰ تا ۴۷: «جهنمیان می‌گویند: ما در دنیا نماز نمی‌خواندیم و از محرومان دستگیری نمی‌کردیم: همراه بدکاران غرق در معصیت خدا می‌شدیم و روز رستخیز را تکذیب می‌کردیم».

۶۲۴ حدیث «الدُّنْيَا مَرْعَى الْأَجْرَةِ» بیانگر این است که در آخرت نوع سوم رابطه میان عمل و پاداش و کیفر، یعنی صورت حقیقی اعمال نمایان می‌شود.

دین و زندگی؛ پایه یازدهم

درس اول: هدایت الهی

۱۰۹۹. آیات (و جعلنا من الماء کل شیء حی) و (استجیبوا لله و للرسول اذا دعاکم...) به ترتیب به حیات مادی و معنوی انسان اشاره دارند مابعد حیات مادی انسان آب و حیات معنوی او اجابت دعوت خدا و رسول اوست.

۱۱۰۰. با توجه به آیه (یا ایها الذین آمنوا استجیبوا لله و للرسول اذا دعاکم لِمَا یحییکم) حیات روح وابسته به اجابت دعوت خدا و رسول است و در این آیه مؤمنان مورد خطاب هستند.

راهنما: گروه‌های کتاب

اگر قبلاً این نکته را خوانده‌اید که هیچ‌یک از گروه‌ها به دردتون می‌خورد: تو تستای کنکور یکی از قسمتی که خیلی ازش سؤال می‌دهد، گروه‌هایی هستن که درس بهشون اشاره کرده: مثلاً به مطلبی رو به مؤمنان اختصاص داده یا به جای دیگه از مسلمانان صحبت کرده، به وقتی که به انسان‌های زیرک اشاره کرده و به جای دیگه به انسان‌های اهل عقل توجه کرده. خلاصه این مدل گروه‌ها رو هر جای کتاب که دیدین یاد نکته ما بیفتین و خوب بهش توجه کنین؛ چون شاید همون مورد سؤال کنکور شما باشه.

۱۱۰۱. احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که بتواند پاسخگوی نیازهای او باشد و سعادت بشر را تضمین کند، سبب شده است که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم.

۱۱۰۲. خداوند هر مخلوقی را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودش قرار داده است، هدایت می‌کند و هدایت خداوند از مسیر دو ویژگی تفکر و اختیار انسان می‌گذرد؛ یعنی خداوند برنامه هدایت انسان را که دربرگیرنده پاسخ به سوالات بنیادین بشر است، از طریق پیامبران می‌فرستد.

۱۱۰۳. انسان می‌داند که اگر راه و برنامه درست زندگی را انتخاب نکند، به آن هدف برتری که خداوند در خلقت او قرار داده است نخواهد رسید.

۱۱۰۴. آیات سوره عصر: «قطعاً انسان در خسارت است مگر آنان که ایمان آورده و کارهای نیک انجام داده و بکندبگر را به حق و استقامت سفارش می‌کنند»

راهنما: آیات و احادیث موردی

می‌خوایم به نکته‌ای رو با هم یاد بگیریم که نتیجه‌اش این میشه که هر وقت به دسته خاصی از آیات رو دیدیم توجهمون بیشتر جلب بشه.

اگر به آیات کنکور دقت کنین بعضی از آیات تو دلشون چند مورد رو پشت سر هم بیان کردن که برای طرح سؤال کنکور خیلی مناسبه. به این دو مثال دقت کنین:

«الذین آمنوا ۲ و عملوا الصالحات ۳ و تواضوا بالحق ۴ و تواضوا بالظفر» (من آمن بالله ۲ و اليوم الآخر ۳ و عمل صالحاً فلا خوف علیهم و لا هم یحزنون)

اگر خوب دقت کنین، می‌بینین که این آیات به فرقی با بقیه دارن و اون هم اینه که موردی هستن. در مورد اولی برای کسانی که زبان کار نیستن ۴ مورد اومده و تو دومی برای کسانی که تو آخرت دچار ترس و حزن نیستن ۳ ویژگی بیان کرده.

یادتون باشه که موارد این آیات بسیار سؤال خیزند.

۱۱۰۵. مصراع‌های «از کجا آمدم...» و «به کجا می‌روم...» به ترتیب به شناخت هدف زندگی، و «درک آینده خویش» اشاره دارد.

۱۱۰۶. احتیاج انسان به داشتن برنامه‌ای که پاسخگوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند سبب شده است که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم. آیه (ان الخاسرین الذین خسرو انفسهم) به کسانی اشاره دارد که هدف حقیقی خود را شناخته و یا در شناخت آن دچار خطا شده‌اند اینان عمر خود را از دست داده‌اند و در حقیقت سرمایه وجودی خود را از بین برده‌اند که در آیه فوق به ریاضت‌کاران تعبیر شده‌اند.

۱۱۰۷. پاسخ به نیازهای برتر انسان باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشد، زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است؛ درحالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست.

۱۱۰۸. با توجه به اینکه در لایحه آیه فرموده است: «الذین آمنوا و عملوا الصالحات...» زبان و خسارت شامل بخشی از انسان‌ها می‌شود. کسانی که ایمان عمل صالح و تواضع به حق و صبر ندارند خداوند برای تأکید در اهمیت آن به عصر سوگند خورده است و در تفسیر معنای عصر به مطلق «زمان» و «دوران» تاریخ بشر، با بخشی از زمان مانند عصر ظهور اسلام و قیام پیامبر یا عصر قیام حضرت مهدی اشاره شده است، ولی معنای متناسبتر آن همان عصر به معنی زمان و تاریخ بشر است.

۱۱۰۹. «چگونه زیستن» با کشف راه درست زندگی، «چرا زیستن» با شناخت هدف زندگی و «چگونگی تداوم حیات» با درک آینده خویش مرتبط است.

۱۱۱۰. عقل در کنار وحی، پاسخگوی سؤال‌های اساسی انسان است و این آیه در ادامه به مسئله اتمام حجت بر بندگان اشاره دارد.

۱۱۱۱. بیت مورد بحث که در اندیشه و تحقیق آمده است از این جهت که به عمر اشاره دارد و بیان می‌کند که زندگی تنها یکبار اتفاق می‌افتد، پس مربوط به «کشف راه درست زندگی» است. طبق آیه (و العصر) ان انسان لقی خسراً) اگر کسی ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد، راه درست زندگی را کشف خواهد کرد.

۱۱۱۲. عبارت (استجیبوا لله و للرسول اذا دعاکم لِمَا یحییکم) بیانگر پذیرش دعوت خدا و رسول است که شیوه صحیح زندگی در دنیا را به انسان نشان می‌دهد؛ پس آیه، پاسخگوی نیاز کشف راه درست زندگی یا چگونه زیستن است.

راهنما: آیات خطابی

توی به آیه «خطابی»، این مهمه که مخاطب آیه چه گروهی باشه. به‌طور کلی تو این آیات باید به نکات زیر توجه کرد:

۱ گوینده (قاتل)

۲ شنونده (مخاطب)

۳ مطلب گفته‌شده (قول)

۴ زمان این گفت و شنود مهمه. (مثلاً قبلت با برزخ که در پایه دهم بیان شد).

۱۱۱۳. سؤال‌هایی از قبیل چبستی هدف انسان و آینده او و راه درست زندگی، دغدغه‌های انسان‌های جستجوگری است که برای خود و فرصت زندگی‌ای که در اختیارشان قرار گرفته ارزش قائل‌اند و نمی‌خواهند این موهبت یگانه و تکرارناپذیر را هدر دهند این یک دل مشغولی و دغدغه مقدس است؛ زیرا نشان‌دهنده بیداری او و هوشیاری انسان و توجه وی به ارزش‌های زندگی و آگاهی از زینتی است که یک زندگی بی‌هدف را تهدید می‌کند.

۱۱۱۴. انسان همچون سایر موجودات زنده، یک دسته نیازهای طبیعی و غریزی مانند نیاز به آب، هوا و... دارد؛ ولی نیازهای اساسی (برتر) برآمده از سرمایه‌های ویژه‌ای است که خداوند به انسان عطا فرموده است.

پایه یازدهم

راہبرد: بیست پیرده اسماعے آیات و روایات دوس ۷

اگه به این جریان ساده خوب دقت کنین، همه آیات و احادیث این درس تو خاطرتون می مونه. (اسم این آیات و احادیث رو براتون تو گیومه قرار دادیم.) پیامبر ﷺ سه سال بعد از بعثت، مهمان هایی دعوت کرد که اونا رو نسبت به وضعیتون هوشیار کنه یا اذاره بده بو اندر غشیزتک الاقربین؛ و امام علی ﷺ رو جانشین خودش و «ولی» مردم معرفی کنه و این مسئله رو، هم به مردم و هم به خود امام علی ﷺ یادآوری کنه که «منزلت» تو برای من مثل هارون برای موسی است. «انت متی بمنزله هارون من موسی» بعدها این سؤال برای مردم ایجاد شد که از کجا معلوم پیامبر ﷺ از سوی خدا این جانشین رو انتخاب کرده که نزول آیه «ولایت» «وَأَمَّا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا يَتَّبِعُونَ الضَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ» در جریان دادن انگشتر توسط امام علی ﷺ قضیه رو برای همه مردم روشن کرد. حالا که بمنظر می رسه ولایت امام علی ﷺ روشن شده، نوبت به سایر ائمه با «اولی الامر» می رسه که در آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَطِيعُوا أُولِي الْأَمْرِ» بهش اشاره شد و جواب «جابر» هم که نمی دوست منظور از «اولی الامر» چه کسانی هستن، داده شد. آخر کار هم پیامبر ﷺ برای اینکه اولاً جانشینی امام علی ﷺ زیر سؤال بره با حدیث غدیر «مَنْ كُنْتُ مَوْلَا فِهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَا» به فرمان خدا منی بر «تبلیغ» جانشینی امام علی ﷺ «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ» پاسخ داد. ثانیاً تکلیف «عصمت» یا «تطهیر» اهل بیت ﷺ از هرگونه خطایی رو با آیه «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا» مشخص کرد تا وقتی حواست با حدیث ثقلین «ای ناری تارگ فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی اهل بیتی» مردم رو به سوی اون ها دعوت کنه، مردم خیالشون از بابت عصمت ائمه، راحت باشه.

بسمه یازدهم

۱۶۸۱. پیامبر ﷺ در حدیث ثقلین: «ای ناری تارگ فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی اهل نبی ما ان تمسکتم بهما لن تضلوا انذاهمنا من دو چیز گرانها نزد شما می گذارم: کتاب خدا (قرآن) و عترتم (اهل بیت)» را تا زمانی که به این دو جنگ زنید، هیچ گاه گمراه نخواهید شده، شرط هدایت را ثبات قدم در تمسک به قرآن و اهل بیت ﷺ می داند. در نتیجه، جمله «ما ان تمسکتم بهما لن تضلوا» حاوی پیام نخست است. پیامبر ﷺ در واقعه غدیر مقام ولایت و جانشینی حضرت علی ﷺ پس از خود را به مردم اعلام کرد: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَا فِهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَا»، در نتیجه «برقراری استمرار حاکمیت»، از حدیث غدیر دریافت می شود.

۱۶۸۲. پیامبر ﷺ از سوی خدا مأمور شده که خویشان را اذاره فرماید و این مسئله نشان از اهمیت جانشینی دارد که باید از همان ابتدا به آن پرداخته شود.

۱۶۸۳. گسترش مرزهای جغرافیایی، به وجود آمدن افکار و اندیشه های ضد و نقیص، فرقه های متفاوت دینی و رخداد حوادث تازه ایجاب می کند که پس از پیامبر ﷺ نیز شخصی به عنوان امام از طرف خداوند وجود داشته باشد تا همان طور که در حدیث ثقلین پیامبر ﷺ فرمودند مردم از گمراهی نجات یابند. گزینه های که به «نیاز» به امام اشاره دارد، گزینه ۱۱ است. مسئولیت اول پیامبر ﷺ پس از ایشان پایان می یابد. در نتیجه قلمروهای سه گانه رسالت که در گزینه ۴ آمده نادرست است. (رد گزینه ۴)

۱۶۸۴. حضرت فاطمه ﷺ نزد پیامبر ﷺ رفت و در کنار ایشان نشست: پس از وی حضرت علی ﷺ، امام حسن ﷺ و امام حسین ﷺ آمدند. رسول خدا ﷺ آنان را نیز در کنار خود جای داد. آنگاه برای آنان این گونه دعا کرد: «خدایا! ایتان اهل بیت من اند؛ آنان را از هر پلیدی و ناپاکی حفظ کن»، پس از آن آیه تطهیر از سوی خدا نازل شد.

۱۶۸۵. حدیث ثقلین که به همراهی کتاب خدا و امام اشاره کرده است، پاسخ این سؤال به شمار می رود.

۱۶۸۶. در آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَطِيعُوا أُولِي الْأَمْرِ»، قرآن به این نکته اشاره می کند: خداوند راه حل سلام برای تداوم رسالت و اجرای احکام دین الهی را پیروی مردم از اولی الامر یا امامان می داند.

۱۶۸۷. پس از این دعای پیامبر ﷺ آیه تطهیر نازل شد که پیامبر ﷺ تا مدت ها هر روز صبح با گذر از درب خانه حضرت فاطمه ﷺ آن را قرائت می کرد.

۱۶۸۸. عبارتی که در صورت سؤال آمده را پیامبر ﷺ پیش از بیان عبارت «من کنت مولا» بیان کردند تا به فرمان آیه تبلیغ عمل کرده باشند.

۱۶۸۹. هر سال سوم بعثت، آیه اذاره: «وَأَنْذِرْ غَشِيْرَتَكَ الْأَقْرَبِيْنَ» و خویشان نزدیکت را اذاره کن» بر پیامبر ﷺ نازل شد. پس از بیان اهداف رسالت و درخواست کمک و یاری ایشان، همه مهمانان به جز وجود مبارک امام علی ﷺ که در آن زمان یک نوجوان سیزده ساله بود سکوت کردند.

۱۶۹۰. عبارتی که در گزینه ۲۰ آورده شده است مربوط به آیه تطهیر است نه حدیث ثقلین.

۱۶۹۱. آیه «وَأَمَّا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا يَتَّبِعُونَ الضَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ» که اشاره به دادن انگشتری به فرد فقیری دارد به نوعی مصداق را بیان می کند که از چشم کسی پوشیده نماند.

۱۶۹۲. با توجه به عبارت «ما ان تمسکتم بهما لن تضلوا انذاهمنا» در حدیث ثقلین در می یابیم در صورتی مسلمانان گمراه نمی شوند که به قرآن و اهل بیت ﷺ تمسک جویند. در نتیجه، پیامبر گرامی اسلام ﷺ هدایت همیشگی امت اسلامی را در گرو تمسک همیشگی به ثقلین اعلام فرمود. یکی از پیام های حدیث ثقلین این است که همان طور که قرآن و پیامبر ﷺ از هم جدا نمی شوند، قرآن و اهل بیت ﷺ نیز همواره با هم اند. در نتیجه برای پاسخ به قسمت دوم سؤال، باید قرآن و پیامبر ﷺ را انتخاب کنیم. پیام دیگر حدیث ثقلین این است که همان طور که قرآن همیشگی است، وجود معصوم نیز در کنار آن همیشگی است، در نتیجه برای پاسخ به قسمت سوم سؤال باید بگوییم قرآن همیشگی، ایجاب می کند عصمت همیشگی را.

۱۶۹۳. از آنجا که امام ﷺ همه مسئولیت های پیامبر اکرم ﷺ جز دریافت و ابلاغ وحی را دارد، بنابراین همان طور که پیامبر ﷺ از طرف خدا معرفی و معین می شود تنها خداوند است که می تواند فرد شایسته مقام امامت را معرفی کند و به مردم بشناساند. این معرفی توسط قرآن و پیامبر ﷺ صورت می گیرد.

۱۶۹۴. حدیث ذکر شده در صورت سؤال، در شأن امام علی ﷺ مطرح شده است که او را برادر، وصی و جانشین پیامبر معرفی می نماید. حضرت موسی ﷺ از خدا می خواهد که هارون را مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت مردم قرار دهد و پیامبر ﷺ خطاب به حضرت علی ﷺ در حدیث شریف منزلت می فرماید: «انت متی بمنزله هارون من موسی الا ائمة لانی بعدی» تو برای من بمنزله هارون برای موسی هستی جز اینکه پس از من پیامبری نخواهد آمده.

۱۶۹۵. لازمه جانشینی رسول خدا ﷺ این است که آن فرد هم علم لازم را داشته باشد و هم معصوم باشد که دچار خطا نشود. پیامبر ﷺ در واقعه یوم الاذاره امام علی ﷺ را به عنوان جانشین مطرح نمود.

۱۶۹۶. رسول خدا ﷺ در اواخر عمر خویش به حدیث ثقلین اشاره داشتند و اینکه تمسک به قرآن و اهل بیت، تنها راه نجات انسان است.

۱۶۹۷. عبارت «پس از من پیامبری نخواهد آمد» در این حدیث شریف بیانگر پایان و ختم نبوت است. اینکه پس از اسلام دین جدیدی نخواهد آمد دارای علی است که نخستین آن، آمادگی جمعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی است.

۱۶۹۸. آیه اولی الامر و تبلیغ به ترتیب پیش از حدیث جابر و غدیر نازل شده است.

۱۶۹۹. پیامبر ﷺ با بیان عبارت «من اولی الثناس بالمؤمنین» مردم را متوجه مسئله غدیر نمود.

۱۷۰۰. آیه شریفه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَطِيعُوا أُولِي الْأَمْرِ» بیانگر ولایت خداوند، پیامبر ﷺ و ائمه است.

۱۸۹۴. در حدیث لول به موضوع ولایت و اهمیت آن اشاره شده است و در حدیث «سلسله الذهب» امام علیه السلام به دنبال بیان این نکته هستند که توحید در پدیرش ولایت امام علیه السلام تجلی پیدا می کند.

۱۸۹۵. حضرت علی علیه السلام می فرمایند: وقتی می توانید به عهد خود با قرآن وفادار بمانید که پیمان شکنان را تشخیص دهید؛ و آنگاه می توانید پیرو قرآن باشید که فراموش کنندگان قرآن را بشناسید.

۱۸۹۶. یکی از اقدامات مهم ائمه اطهار علیهم السلام تربیت شاگردان و دانشمندان برجسته و بزرگ بود. آنان شخصیت‌های برجسته‌ای را تربیت نمودند که در علم، ایمان، تقوا و جهاد در راه خدا، برترین انسان‌های زمان خود بودند. ایشان اندیشه‌های اسلام راستین را در جهان گسترش دادند.

۱۸۹۷. برای تحقق حدیث «سلسله الذهب» باید از امام اطاعت کرد که در آیه (یا ایها الذین آمنوا) به آن اشاره شده است. به جهت توالی نام ائمه، این حدیث را «سلسله الذهب» می خوانند.

۱۸۹۸. مقصود امام رضا علیه السلام از بیان حدیث «سلسله الذهب» این بود که توحید تنها یک لفظ و شعار نیست، بلکه باید در زندگی اجتماعی ظاهر شود و تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام علیه السلام که همان ولایت خداست، میسر می گردد.

۱۸۹۹. مقصود امام رضا علیه السلام از بیان حدیث «سلسله الذهب» این بود که توحید تنها یک لفظ و شعار نیست، بلکه باید در زندگی اجتماعی ظاهر شود و تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام علیه السلام که همان ولایت خداست، میسر می گردد و با حدیث ثقلین که اشاره به توجه به قرآن و عترت دارد، هم مضمون است.

۱۹۰۰. به بیان امام علی علیه السلام در شرایط پس از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله در صورتی می توانید راه راستگاری را تشخیص دهید که ابتدا پشت کنندگان به صراط مستقیم را شناسایی کنید و وقتی می توانید به عهد خود با قرآن وفادار بمانید که پیمان شکنان را تشخیص دهید و آنگاه می توانید پیرو قرآن باشید که فراموش کنندگان قرآن را بشناسید.

۱۹۰۱. حدیث «سلسله الذهب» مربوط به حفظ سیره و سخنان پیامبر صلی الله علیه و آله است و معرفی دو کتاب «نهج البلاغه» و «صحیفه سجادیه» به مسئله تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو اشاره دارد که مجموعه این موارد با موضوع مرجعیت دینی ارتباط پیدا می کند.

راهبرد: ولایت معنوی یا ظاهری یا مرجعیت دینی

فکر می کنم تا به حال چند تست رو به خاطر اشتباه گرفتن این موردای سه گانه، غلط زدین. پس این قسمت رو با ما همراهی کنین.

بچه‌ها توجه کنین که پیامبر صلی الله علیه و آله یا امام علیه السلام باید به سوالاتی مردم پاسخ بدن و در واقع مرجع مردم (یعنی محل رجوع) باشن. موردایی که از این جنس هستن و به تعلیم، تبیین و تفسیر ارتباط دارن میرن تحت عنوان مرجعیت دینی.

حالا سؤال اینجاست که مگه فقط مسئولیت پیامبر و امام همینه؟؟؟

مثلا اگه اونا قرار باشه عدالت رو برقرار کنن یا با دشمنان مبارزه کنن، پس نیاز به حکومت دارن، پس مسائل مربوط به حکومت رو هم می داریم تو سید ولایت ظاهری

آمتقا (لطفا با لهجه غلیظ آذری خوانده شود)!

به ولایتی هست که از جنس مسئولیت‌های ناظر به جایگاه حقوقی پیامبر صلی الله علیه و آله یا امام علیه السلام نیست، بلکه به جایگاه حقیقی اون بزرگوار ارتباط داره و اون هم ولایت معنویه؟؟؟ ولایت معنوی، یعنی ارتباط معنوی پیامبر صلی الله علیه و آله یا امام علیه السلام با مردم، یعنی ارتباطی که به مقام عبادی اون‌ها مربوطه نه به حاکم بودن یا نبودنشون. (پس تعجبی نداره که این شأن از پیامبر یا امام علیهم السلام تا همین الان هم جاری باشه و تو یاد گرفتن همین نکته هم به کمک شما بیاد.)

۱۹۰۴. مقصود امام علیه السلام از حدیث «کلمة لا اله الا الله جستی» این بود که توحید تنها یک لفظ و شعار نیست، بلکه باید در زندگی اجتماعی ظاهر شود و تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام علیه السلام که همان ولایت خداست، میسر می گردد.

نکته کنید: حدیث «سلسله الذهب» مربوط به «حفظ سیره و سخنان پیامبر صلی الله علیه و آله است که با موضوع مرجعیت دینی ارتباط پیدا می کند.

۱۸۸۵. امام سجاد علیه السلام در شرایط سخت بعد از قیام عاشورا با صبر و بردباری و هوشیاری، بار دیگر علاقمندان به لعل بیت علیهم السلام را گرد آورد و به تعلیم آنان پرداخت. باران شاخص رسول خدا صلی الله علیه و آله که پس از رحلت ایشان، گرد امام علی علیه السلام جمع شدند در پایه گذاری «فرهنگ اسلامی» نقش برجسته‌ای داشتند. تعلیمات گرانقدر ائمه اطهار علیهم السلام ذخیره بزرگی از علم و دانش دین برای آیندگان پدید آورد که مجتهدان و دانشمندان در همه زمان‌ها بتوانند از این ذخیره بزرگ استفاده کنند که متناسب با پویایی و روزآمد بودن دین اسلام است.

۱۸۸۶. **بررسی عبارات‌های نادرست:** عبارت «تغذیه گری» کتب اربعه شیعه تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو عبارت **ج** پوشیده نماندن حقیقت اسلام برای جویندگان حقیقت ← مربوط به تربیت شخصیت‌های اسلامی و در راستای تعلیم دین و مرجعیت دینی ائمه علیهم السلام می باشد.

۱۸۸۷. **بررسی عبارات‌های نادرست:** باران امام علی علیه السلام: صحابه نبی علیهم السلام از جمله سلمان فارسی، عمار، ابوذر و مقداد و غیر صحابه از جمله اویس قرنی، کمیل بن زیاد، میثم تمار و رشید هجری، عبدالله بن عباس، مالک اشتر و محمد بن ابی بکر، یاران امام سجاد علیه السلام: ابو حمزه ثمالی و سعید بن جبیر، شاگردان سایر ائمه: ابو حنیفه امام مذهب حنفی، محمد بن لدریس امام مذهب شافعی، مالک بن انس پیشوای مذهب مالکی و نیز سفیان ثوری.

نکته: سید رضی از کسانی نبود که مستقیماً از محضر ائمه اطهار علیهم السلام کسب فیض کند.

۱۸۸۸. امام علی علیه السلام فرمود: «در آن شرایط، در صورتی می توانید راه راستگاری را تشخیص دهید که ابتدا پشت کنندگان به صراط مستقیم را شناسایی کنید و وقتی می توانید به عهد خود با قرآن وفادار بمانید که پیمان شکنان را تشخیص دهید؛ و آنگاه می توانید پیرو قرآن باشید که فراموش کنندگان قرآن را بشناسید، پس همه این‌ها را از اهلش طلب کنید.»

۱۸۸۹. با گسترش سرزمین‌های اسلامی، سؤال‌های مختلفی در زمینه‌های احکام، اخلاقی، افکار و نظام کشورداری پدید آمد. ائمه اطهار علیهم السلام با تکیه بر علم الهی خود، به دور از ابروا و گوشه گیری و با حضور سازنده و فعال، درباره همه این مسائل اظهار نظر می کردند و مسلمانان را از معارف خود بهره مند می ساختند. ثمره این حضور سازنده، فراهم آمدن کتب‌های بزرگ در حدیث و سیره ائمه اطهار علیهم السلام در کنار سیره پیامبر صلی الله علیه و آله و قرآن کریم است.

۱۸۹۰. امام علی علیه السلام فرمودند: «برای شناسایی پیمان شکنان و فراموش کنندگان قرآن، به اهل آن رجوع کنید که نظر و حکم آنان بیانگر دانش ایشان است.» آن‌ها همان اهل بیت علیهم السلام هستند که در حدیث ثقلین رابطه‌شان با قرآن، به صورت «لن یفترقا» یعنی جدایی ناپذیر مطرح شده است.

۱۸۹۱. امام علی علیه السلام مسلمانان را نسبت به عاقبت رفتارشان بیم داده و فرمودند: «به زودی پس از من، زمانی فرامی رسد که در آن زمان، چیزی پوشیده تر از حق و آشکارتر از باطل و رایج تر از دروغ بر خدا و پیامبرش نیست.» این موارد بیانگر بازگشت مسلمانان به رفتارهای دوران جاهلیت است. قرآن کریم در آیه شریفه («انقلبتم علی اعقابکم»): «به گذشته‌های خود برمی گردید.» به همین مطلب یعنی عقب گرد جامعه اسلامی اشاره دارد.

۱۸۹۲. با توجه به اینکه بعد از رحلت رسول خدا صلی الله علیه و آله نوشتن سخنان ایشان ممنوع شد، امیرالمؤمنین علیه السلام و حضرت فاطمه علیها السلام به این ممنوعیت توجه نکردند و سخنان پیامبر صلی الله علیه و آله را به فرزندان و یاران خود آموختند، تا این آموخته‌ها را به نسل‌های بعد منتقل کنند. نمونه بارز آن حدیث «سلسله الذهب» است. شیوه بیان امام رضا علیه السلام در نقل این حدیث نشان می دهد که چگونه احادیث رسول خدا صلی الله علیه و آله، از امامی به امام دیگر منتقل می شده است.

۱۸۹۳. حضرت علی علیه السلام فرمودند: «در صورتی می توانید راه راستگاری را تشخیص دهید که ابتدا پشت کنندگان به صراط مستقیم را شناسایی کنید.»

نکته کنید: راه راستگاری همان صراط مستقیم است که در جمله امام علیه السلام به آن اشاره شده است.

۲۲۵۸. امام علی علیه السلام در عهدنامه مالک اشتر به او فرمودند: «در به دست آوردن رضایت عموم مردم سعی کن، چرا که بارضایت عموم مردم، خشم خواص (نزدیکان) به تو آسیبی نمی‌رساند (بی‌اثر می‌شود) و با خشم عموم مردم، رضایت خواص سودی نمی‌بخشد»

۲۲۵۹. امام علی علیه السلام در عهدنامه مالک اشتر به او فرمودند: «دل خویش را نسبت به مردم، مهربان کن و با همه، دوست و مهربان باش، چرا که مردم دو دسته‌اند، دسته‌ای برادر دینی تو و دسته‌ای دیگر در آفرینش همانند تو هستند»

درس شانزدهم: عزت نفس

۲۲۶۰. عزت از صفاتی است که قرآن کریم بیش از ۹۵ بار خداوند را بدان صفت توصیف کرده است. معصومین بزرگوار این صفت را از ارکان فضائل اخلاقی دانسته‌اند که اگر در وجود ما شکل بگیرد، مانع بسیاری از زشتی‌ها خواهد شد

۲۲۶۱. یکی از مهم‌ترین قدم‌ها در مسیر کمال، تقویت عزت نفس است. معصومین بزرگوار این صفت را از ارکان فضائل اخلاقی دانسته‌اند که اگر در وجود ما شکل بگیرد، مانع بسیاری از زشتی‌ها خواهد شد

۲۲۶۲. طبق آیه «مَنْ كَانَ يُرِيدِ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا»، هر کس عزت می‌خواهد (بداند) که هر چه عزت است، از آن خداست. وقتی می‌گوییم خداوند عزیز است معنایش این است که کسی نمی‌تواند او را مغلوب کند و در اراده او نفوذ نماید

۲۲۶۳. امیرالمؤمنین علی علیه السلام در وصف انسان‌هایی که عزت خود را در بندگی خدا بافته‌اند می‌فرماید: «خالق جهان در نظر آن‌ها عظیم است. در نتیجه، غیر خدا در چشم آنان کوچک است»

۲۲۶۴. امام علی علیه السلام می‌فرماید: «بهبایی برای جان شما جز بهشت نیست، پس خود را به کمتر از آن نفروشید» بنابراین کسی که برای خودش ارزش قائل است و خود را عزیز می‌شمارد خودش را به بهای اندک نمی‌فروشد طبق این آیه شریفه، هر کس عزت می‌خواهد بداند که هر چه عزت است، از آن خداست.

۲۲۶۵. منتأ این فرمایش پیامبر صلی الله علیه و آله این است که پیشوایان ما با تکیه بر بندگی خداوند و پیوند با او توانستند در سخت‌ترین شرایط، عزتمندانه زندگی کنند که جلوه قرآنی آن آیه «مَنْ كَانَ يُرِيدِ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا»، می‌باشد که بیانگر راه دستیابی به عزت و بندگی خداست.

۲۲۶۶. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله هنگامی که در محاصره طاق‌فرسای مشرکان مکه بود و جز حضرت ابوطالب و حضرت خدیجه و یارانی اندک و فقیر، پشتوانه‌ای نداشت در شرایط سخت، عزتمندانه زندگی کردند و به بزرگان مکه که به او وعده ثروت و قدرت و ریاست بر مکه می‌دادند، فرمود: «اگر اینان خورشید را در دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند، از راه حق دست بر نمی‌دارم»

۲۲۶۷. نوجوانی و جوانی بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به این تمایلات گاه و بیگاه است. آنست که در این دوره سنی به سر می‌برد، هنوز به گناه عادت نکرده و خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده است و به تعبیر پیامبر صلی الله علیه و آله چنین کسی به آسمان نزدیک‌تر است.

۲۲۶۸. تمایلات بُعد حیوانی در ذات خود بد نیستند، اما نسبت به بُعد معنوی و الهی، بسیار ناچیز و پایین‌ترند و قابل مقایسه با آن تمایلات نیستند.

راهنما: یک مفهوم درست، یک برداشت غلط

یکی از بهترین راه‌های طرح سؤال کتک‌ور اینست که طراح از به مفهوم درست به برداشت اشتباه رو تو گزینده‌اش بیاره تا شما رو به اشتباه بتدازه. به این مثال‌ها دقت کنین

- ۱ مفهوم درست: آخرت برتر از دنیاست. برداشت غلط: دنیا پست و بی‌ارزش است.
- ۲ برداشت غلط: نباید به لذتها و زیبایی‌های دنیا توجه کرد.
- ۳ مفهوم درست: تمایلات عالی برتر از تمایلات دانی است. برداشت غلط: تمایلات دانی ذاتی اهمیت و بی‌ارزش هستن.
- ۴ برداشت غلط: باید برای رسیدن به تمایلات عالی، تمایلات دانی رو کلاً کنار گذاشت. اگره سؤالی اخیر کتک‌ور رو بررسی کنین، می‌بینین که ده‌ها سؤال با همین مضمون طرح شده که شما رو به اشتباه بتدازه (ولی عمراً نمی‌تونه، چون شما خیلی باهوشید).

۲۲۶۴. حضرت علی علیه السلام در عهدنامه مالک اشتر به ایشان فرمودند: «عده‌ای افراد مورد اطمینان را انتخاب کن تا درباره وضع طبقات محروم تحقیق کنند و به تو گزارش دهند، زیرا این گروه [افراد محروم] بیش از دیگران به عدالت نیازمندند در به دست آوردن رضایت عمومی مردم سعی و تلاش کن نه در جلب رضایت خواص: که با وجود رضایت عمومی، خشم خواص به تو آسیبی نمی‌رساند»

۲۲۶۵. در آیه ۱۵۹ سوره آل عمران می‌خوانیم: «فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لَنْتَ لَهُمْ وَ لَوْ كُنْتَ قَطًّا غَلِيظًا لَافْتَضُوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَ اسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَ شَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ». «به مهر الهی با آنان نرم شدی: اگر تندخو و سخت‌دل بودی، از گرد تو پراکنده می‌شدند، پس از آنان درگذر و برای آنان امرزش طلب کن و در این کار با آنان مشورت کن و چون تصمیم گرفتی بر خدا توکل کن که خداوند توکل‌کنندگان را دوست دارد»

۲۲۶۶. برقراری حکومت اسلامی، علاوه بر اینکه یک ضرورت اساسی در اجرای احکام اسلامی است، به مؤمنان و منتظران امام مهدی علیه السلام فرصت می‌دهد که در حد توان، آنچه را برای ظهور لازم است، فراهم نمایند.

۲۲۶۷. مردم ایران با قیام و انقلاب خود، جمهوری اسلامی را بر پا کردند و به قانون اساسی رای دادند و با شرکت دائمی در انتخابات مجلس خبرگان رهبری، ریاست جمهوری و شوراهای شهر و روستا، هم در امور کشور دخالت می‌کنند و هم پایبندی خود را به اصل نظام اسلامی و قانون اساسی نشان می‌دهند.

۲۲۶۸. امام علی علیه السلام در نامه‌ای به مالک اشتر فرمود: «عده‌ای افراد مورد اطمینان را انتخاب کن تا درباره وضع طبقات محروم تحقیق کنند و به تو گزارش دهند سپس برای رفع مشکلات آن‌ها عمل کن»

۲۲۶۹. مطابق با عبارت قرآنی «و شاورهم فی الامر فاذا عزمتم فتوکل علی الله» وظیفه پیامبر صلی الله علیه و آله پس از مشورت با مردم، عزم و قاطعیت در تصمیم و توکل بر خداوند است.

۲۲۷۰. حضرت علی علیه السلام در نامه‌ای به مالک اشتر فرمود: «دل خویش را نسبت به مردم، مهربان کن و با همه، دوست و مهربان باش: چرا که مردم دو دسته‌اند: دسته‌ای برادر دینی تو و دسته‌ای دیگر در آفرینش همانند تو»

۲۲۷۱. در ایران، مردم با قیام خود، جمهوری اسلامی را بر پا کردند و از آن جایی که جمهوری اسلامی حکومتی است که براساس قوانین اسلامی تشکیل می‌شود، قانون‌گذاران نمی‌توانند برخلاف دستورات الهی قانون تنظیم کنند

۲۲۷۲. حضرت علی علیه السلام در نامه‌ای به مالک اشتر می‌فرماید: «هرگز نیکوکار و بدکار در نظرت یکسان نباشد: زیرا در این صورت، نیکوکاران به کار خیر بی‌ رغبت و بدکاران به کار بد تشویق می‌شوند. کسانی را که از دیگران عیب‌جویی می‌کنند، از خود دور کن: زیرا در نهایت مردم عیب‌هایی دارند و مدیر جامعه باید بیش از همه در پنهان کردن آن‌ها بکوشد»

۲۲۷۳. حضرت علی علیه السلام می‌فرماید: «در قبول و تصدیق سخن چنین شتاب مکن: زیرا سخن چنین در لباس نصیحت ظاهر می‌شود، اما خیانت کار است»

۲۲۷۴. در نظام اسلامی، مردم نقش مؤثری در تعیین سرنوشت خود دارند و نوع حکومت با نظر اکثریت مردم تعیین می‌شود، پس حکومت اسلامی، مردم‌سالاری است. این حکومت از آن جهت که طبق قوانین اسلام عمل می‌نماید یک حکومت اسلامی و دینی است.

۲۲۷۵. امام علی علیه السلام در عهدنامه مالک اشتر به او فرمودند: «هرگز نیکوکار و بدکار در نظرت یکسان نباشند، زیرا در این صورت، نیکوکاران به کار خیر بی‌ رغبت و بدکاران به کار بد تشویق می‌شوند»

۲۲۷۶. حضرت علی علیه السلام در نامه‌ای به مالک اشتر که او را به فرمانروایی مصر برگزیده بود فرمودند: «دل خویش را نسبت به مردم، مهربان کن و با همه، دوست و مهربان باش: چرا که مردم دو دسته‌اند: دسته‌ای برادر دینی تو و دسته‌ای دیگر در آفرینش همانند تو هستند»

۲۲۷۷. برقراری حکومت اسلامی یک ضرورت اساسی در اجرای احکام اسلامی است و به مؤمنان و منتظران امام مهدی علیه السلام فرصت می‌دهد که در حد توان، آنچه برای ظهور لازم است را فراهم سازند. حضرت علی علیه السلام می‌فرماید: «در قبول و تصدیق سخن چنین شتاب مکن: زیرا سخن چنین در لباس نصیحت ظاهر می‌شود، اما خیانت کار است»

۲۹۷۵. خداوند رهنمودهایی را برای هدایت انسان‌ها فرستاده است: «قد جاءكم بصائر من ربكم»: «انسان‌ها بخوانند کسب بصیرت و رزق و در راه سعادت حرکت کنند» (فمن اضل فلنفسه): «با چشم دل را ببندند و راه شقاوت را پیش گیرند» (و من غمی فقلیها)

۲۹۷۶. عبارات: «حقیقت عقلی» صحیح نیست؛ بلکه باید «حقیقت وجدانی» باشد **۲۹۷۷.** اختیار و اراده انسان در طول اراده خداوند و نظام جهانی که او مقدر ساخته، قرار دارد و اراده انسان مؤخر از اراده خداوند است.

۲۹۷۸. آنجا که یک عامل در عامل دیگر اثر می‌گذارد تا اثرش را به معلولی منتقل کند، علل طولی محقق شده و به‌عنوان مثالی برای این نوع رابطه می‌توان عمل نگارش را بیان کرد. آنجا که عوامل گوناگون به‌صورت یک مجموعه همکاری دارند تا یک معلول محقق شود، علل عرضی محقق شده و مثالی موافق با این نوع علل، علل مؤثر در رویش گل است.

۲۹۷۹. گزینه‌های ۱۰، ۲۱ و ۴۰ به مفهوم اختیار انسان در انتخاب راه اشاره دارند، در حالی که آیه آورده‌شده در گزینه ۳۰ در مورد توحید در ربوبیت و عبادت بحث می‌کند.

درس ششم: سنت‌های خداوند در زندگی

۲۹۸۰. قانونمندی و نظام حاکم بر جهان خلقت تجلی تقدیر الهی است، بر این اساس هر چیزی در عالم خلقت مهندسی و قاعده خاص خود را دارد که این قواعد توسط انسان قابل یافتن و بهره‌گیری است. بنابراین پذیرش این قانونمندی موجب حرکت و پویایی انسان و به‌کار گرفتن اراده و اختیار او می‌شود. اگر هیچ‌گونه تقدیر و قانونی بر پدیده‌های جهان حاکم نباشد، جایی برای فعالیت، اراده و اختیار انسان باقی نمی‌ماند.

۲۹۸۱. آشنایی ما با نشانه‌های الهی و نیز بهره گرفتن از طبیعت، ثمره (معلول) شناخت قوانین جهان خلقت از طریق علوم است. مانند فیزیک، شیمی و زیست‌شناسی (علت) است، اما قانونمندی جهان خلقت اختصاص به پدیده‌های طبیعی ندارد و زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها را هم دربرمی‌گیرد که در قرآن کریم از آن‌ها با عنوان «سنت‌های الهی» یاد شده است.

۲۹۸۲. شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها: ۱ موجب نگرش صحیح ما نسبت به همه حوادث زندگی می‌شود. ۲ دیدگاه ما را نسبت به وقایع و حوادث جهان از دیگران ممتاز می‌سازد. ۳ این شناخت در روابطمان با خدا، با خود، با خلقت و با دیگران تأثیر بسزایی دارد.

۲۹۸۳. «ابتلاء» در لغت به معنای امتحان است و در اصطلاح دینی به معنای قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص سازد. این سنت، عام‌ترین و فراگیرترین قانون خداوند است که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان‌ها در همه دوران‌ها می‌شود.

۲۹۸۴. سنت ابتلاء (آزمایش و امتحان) عام‌ترین و فراگیرترین قانون خداوند است که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان‌ها در همه دوران‌ها می‌شود. آیه شریفه «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبَلَّوْكُمْ بِالْخَيْرِ وَ الْخَيْرِ فَتَنًا» «هر کسی طعم مرگ را می‌چشد و قطعاً ما شما را با خیر و شر می‌آزماییم» به همین سنت الهی اشاره دارد.

۲۹۸۵. بر اساس آیه ۲ سوره مبارکه عنکبوت: «أَحْسِبُ التَّلَاسُ أَنْ يَبْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ»: «آیا مردم گمان کردند رها می‌شوند همین که بگویند ایمان آوردیم: و آزمایش نمی‌شوند؟» (سنت خاص ابتلاء برای اهل ایمان) موقفیت در هر مرحله از امتحان‌های الهی سبب ورود فرد به مرتبه‌ای برتر می‌شود و او را با امتحان‌های جدید تر و به‌رو می‌کند.

۲۹۸۶. حدیث شریف امام صادق: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمِثْرَةٍ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كَلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ» و آیه شریفه «أَحْسِبُ التَّلَاسُ أَنْ يَبْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا»، هر دو بیانگر سنت ابتلاء هستند. دقت کنید آیه شریفه «وَ لَوْ أَنَّ لَهْلِ الْقُرَى آمَنَوا» در گزینه‌های ۲۰ و ۴۰، بیانگر سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی اوست. اینکه خداوند راه بازگشت گناهکار را به‌سوی خود باز گذاشته تجلی سنت «سبقت رحمت بر غضب» است.

۲۹۵۸. تعیین اندازه، ویژگی و نقشه پدیده‌ها: تقدیر. تقدیر برخاسته از علم و حکمت الهی است.

۲۹۵۹. انسان‌ها با استفاده از نظام قضا و قدر متفوتی که آن‌ها را احاطه کرده است، می‌توانند قدرت اختیار خود را بروز دهند.

۲۹۶۰. «جوشش آب در درجه مشخص» و «برخورداری انسان‌ها از قدرت اختیار» از ویژگی‌های آن‌ها و به‌عبارت دیگر تقدیر الهی برای آن‌هاست که اراده انسان در طول اختیار خداوند و تحت اراده او قرار دارد.

۲۹۶۱. با توجه به سخن امام علی علیه السلام که فرمود: «از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم»، فرار از این قضا، امری ممکن است و می‌توان با پناه بردن به دیواری مستحکم از آن جلوگیری کرد. این امر که کاری اختیاری است و به اختیار انسان در پرتو قضا و قدر الهی اشاره دارد با آیه «إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِنَّمَا شَاكِرًا وَ إِنَّمَا كَفُورًا» در ارتباط است.

۲۹۶۲. عدم وجود نقص در جهان از ویژگی‌ها و تقدیر آن است. پیاده کردن نقشه‌های جهان بر قضای الهی دلالت دارد: یعنی اجرای حکم و فرمان خداوند نقشه جهان هیچ نقص و لثت‌هایی ندارد.

۲۹۶۳. مختار بودن انسان و مایع بودن آب ویژگی این مخلوقات و به‌عبارت دیگر تقدیر آن‌هاست. هیچ‌یک از مخلوقات قادر نیستند که از تقدیر خود تجاوز کنند.

۲۹۶۴. خداوند راه درست و غلط را به انسان نشان داده و وی در چارچوب نظام هستی قادر به انتخاب است. گزینه‌های ۲۰، ۲۱ و ۴۰ مفاهیم صحیحی را بیان می‌کنند، اما این مفاهیم مستقیماً از آیه داده‌شده قابل برداشت نیست.

۲۹۶۵. موجودات جهان از آن جهت که با حکم و فرمان و اراده الهی حتمیت می‌یابند مقضی به قضای الهی هستند. پیاده کردن قوانین حاکم بر هستی به وسیله خداست ← مقضی به قضای الهی می‌باشد.

۲۹۶۶. آیاتی که در گزینه‌های ۲۰، ۲۱ و ۴۰ هستند همگی بیانگر اختیار می‌باشند ولی آیه «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرَ مِثَالِهَا» بیانگر سنت تفاوت در پاداش و کیفر است.

۲۹۶۷. فروریختن دیوار کج، یک قضای الهی است. این قضا متناسب با تقدیر خاص آن یعنی کجی آن است و حضرت علی علیه السلام در پاسخ آن فرد فرمودند: «از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم».

۲۹۶۸. اگر انسان تقدیرات و مقدرات الهی را بشناسد، می‌تواند از اختیار خود به‌خوبی بهره‌برد؛ بنابراین توسعه فعالیت‌های اختیاری انسان تابع و معلول معرفت و شناخت نسبت به تقدیر الهی است. قدر و مقدرات از علم و حکمت الهی نشأت می‌گیرد و قضای الهی نیز از حکم و اراده و قدرت خداوند ناشی می‌شود.

۲۹۶۹. رابطه جاذبه موجود میان اشیا، ویژگی و تقدیر آن‌هاست که از حکمت خداوند سرچشمه می‌گیرد.

۲۹۷۰. آیه‌ای که در صورت سؤال آمده، مبین اختیار است. اختیار انسان در طول اراده خداوند است و اختیار یک تقدیر الهی است.

۲۹۷۱. یکی از تقدیرات انسان این است که دارای اختیار باشد. اطمینان از قانون ضرر الهی، همان اطمینان به تقدیر خداوند است که از علم و حکمت الهی سرچشمه می‌گیرد.

دقت کنید: هر جا از «قانونمندی» سؤال شد، به «تقدیر» اشاره دارد.

۲۹۷۲. تعیین نقشه پدیده‌ها با حکمت خداوند و تحقق آن‌ها با اراده اوست که به ترتیب، تقدیر و قضا رقم می‌خورد.

۲۹۷۳. اراده‌ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته و در طول اراده خداوند است **۲۹۷۴.** خداوند بر اساس حکمت خود، ویژگی‌ها یعنی تقدیر موجودات را تعیین می‌کند و با اراده خود بر اساس تقدیر هر یک به قضای مشخص حقیقت می‌بخشد. با توجه به سخن امام علی علیه السلام که فرمود: «از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم»: پس هر قضا بر اساس تقدیر مشخصی اتفاق می‌افتد: به‌عبارت دیگر، تقدیر تکیه‌گاه قضا است.

۳۳۳۱. یکی از مهم‌ترین عوامل عقبماندگی اقتصادی و فاصله طبقاتی، اشرافی‌گری، تجمل‌گرایی برخی مسئولین و فساد اداری و مالی است که نتایج زیانباری از جمله ۱ آثار منفی اقتصادی ۲ بی‌اعتمادی عمومی و ۳ رواج تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی در میان مردم را دارد؛ بنابراین بر مسئولین و مدیران کشور واجب است که از این شیوه زندگی اجتناب کنند و با سوه قرار دادن خود، دیگران را به سوی یک اقتصاد سالم دعوت کنند.

۳۳۴۲. رواج مجدد شراب و قمار در حقیقت نوعی بازگشت به گذشته جاهلی است که در قرآن کریم با عبارت «انقلبتم علی اعقابکم» در آیه شریفه ﴿مَا مَخَشَاكَ الرَّسُولُ فَمَا خَلَّتْ مِنْ قَبْلِهِ الرَّسُلُ أَفَانِ مَتَّ أَوْ قَتَلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَيَّ اعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَيَّ عَقْبِيهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا﴾: «و محمد نیست، مگر رسولی که پیش از او رسولان دیگری بودند پس اگر او بمبرد یا کشته شود، آیا شما به گذشته لو آیین پیشین خود بازمی‌گردید؟ و هر کس به گذشته بازگردد به خدا هیچ گزند و زبانی نرساند و خداوند به زودی سپاسگزاران را پاداش می‌دهد» آمده است.

دقت کنید: آیه مربوط به حرمت عمل شراب و قمار نیز «یستلونک عن الخمر و الفیسر قل فیہما اثم کبیر و منافع للناس و اثمہما اکبر من نفعہما»؛ «از تو درباره شراب و قمار می‌پرسند بگو در آن دو گناهی بزرگ و منفعت‌هایی برای مردم است، اما گناهشان بزرگ‌تر از منفعتشان است» می‌باشد.

۳۳۴۳. خداوند متعال در مورد مقایسه زندگی محکم و استوار در برابر حرکت بر لبه پرتگاه می‌فرماید: «اقمن انفس بتیانہ علی تقوی من الله و رضوان خیر ام من انفس بتیانہ علی شفا جرف ہار فانہار بہ فی نار جہنم و الله لا ینہدی القوم الظالمین»: «آیا آن کس که بنیاد [کار] خود را بر پایه تقوای الهی و خشنودی خدا نهاده، بهتر است: یا کسی که بنای خود را بر لبه پرتگاهی در حال سقوط ساخته و با آن در آتش دوزخ فرومی‌افتد؟ و خداوند گروه ستمکاران را هدایت نمی‌کند».

۳۳۴۴. در احکام اقتصاد، برای آشنایی با حلال و حرام کسب و کار و تجارت باید با احکام تجارت آشنا شویم تا گرفتار کسب حرام نگردیم. حضرت علی علیه السلام در این باره می‌فرماید: «یا معشر التجار، الفقه ثم المتجسس: ای گروه تاجران و بازرگانان! اول یادگیری مسائل شرعی تجارت، سپس تجارت کردن».

۳۳۴۵. دقت کنید که سؤال به رستگاری اشاره کرده است که همان «فلاح» می‌باشد و آیه گزینۀ ۳۰ با کلیدواژه «افلح» رستگار شده به آن پرداخته است. مطابق با متن کتاب، برای پاک ماندن جان و دل انسان می‌بایست، علاوه بر توبه به دستورات خداوند عمل نمود.

۳۳۴۶. ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرعی یکی از رفتارهای مربوط به دوران جاهلیت اعراب است، بنابراین انجمن آن مساوی با بازگشت به جاهلیت است این بازگشت در آیه شریفه «...انقلبتم علی اعقابکم...»: «به گذشته‌هایتان باز گردیده آمده است».

۳۳۴۷. خرید کالاهای وارداتی از کشورهای غیراسلامی چنانچه عامل تقویت قدرت مالی ایشان برای حمله به کشور اسلامی شود، اجتناب از آن واجب است. این مفهوم در آیه شریفه «ولن یجعل الله للکافرین علی المؤمنین سبیلاً»: «و خداوند راهی به نفع کافران به ضرر مؤمنان قرار نخواهد داده آمده است که به قاعده نفی سبیل، مشهور است».

۳۳۴۸. تولید فیلم‌های سیمایی و تلویزیونی و مستندهای علمی اگر به نیت اعتلای فرهنگ دینی و اسلامی و تربیت دینی باشد مستحب است و در شرایط ویژه حکم آن واجب کفایی است.

۳۳۴۹. در آیه ۹ و ۱۰ سوره توبه، «اقمن انفس بتیانہ علی تقوی من الله و رضوان خیر ام من انفس بتیانہ علی شفا جرف ہار فانہار بہ فی نار جہنم»: «آیا آن کس که بنیاد [کار] خود را بر پایه تقوای الهی و خشنودی خدا نهاده، بهتر است: یا کسی که بنای خود را بر لبه پرتگاهی در حال سقوط ساخته و با آن در آتش دوزخ فرومی‌افتد؟ در خصوص دو دسته از

افراد سخن به میان آمده است ۱ افرادی که زندگی دینی بر پایه عمل به احکام و دستورات خدا دارند و ۲ افرادی که زندگی غیردینی دارند و نسبت به احکام الهی بی‌توجهاند. نتیجۀ عمل گروه دوم، یعنی سهل‌انگاری در عمل و بی‌توجهی به احکام خداوند، فروافتادن در آتش دوزخ است. با توجه به ابتدای آیه، راه رهایی از دوزخ، تقوا و توجه به خشنودی خداست.

۳۳۵۰. پیش‌قدم شدن در بازی‌های دسته‌جمعی و ورزشی که برای تقویت رابطه صمیمانه میان افراد انجام می‌شود، پاداش اخروی دارد و اگر به قصد آمادگی بیشتر برای انجام وظایف الهی یا سلامت اخلاقی باشد مستحب است. همچنین اگر ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری‌های دنیای کنونی ضرورت یابد، فراهم کردن امکانات آن واجب کفایی است.

۳۳۵۱. در آیه «ام من انفس بتیانہ علی شفا جرف ہار فانہار بہ فی نار جہنم» سهل‌انگاری در عمل و بی‌توجهی به احکام خداوند و عاقبت آن بیان شده است که این عملکرد آن‌ها مانند کسی است که بنای خود را بر لبه پرتگاهی در حال سقوط ساخته و با آن در آتش دوزخ فرومی‌افتد.

۳۳۵۲. استفاده از موسیقی، حلال (بلا اشکال) است. فقط آن نوع موسیقی که مناسب مجالس لهو و لعب است، حرام است.

۳۳۵۳. هر نوع تجارتي که به نفع رژیم صهیونیستی باشد، همچون وارد کردن و ترویج کالاهایی که سرمایه‌داران این رژیم در آن شریک هستند، حرام است. ۳۳۵۴. بازی‌ها و ورزش‌ها اگر به قصد آمادگی بیشتر برای انجام وظایف

الهی باشد از پاداش اخروی بهره‌مند می‌شوند و اگر ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری‌های دنیای کنونی ضرورت یابد، فراهم کردن امکانات آن‌ها واجب کفایی است.

۳۳۵۵. شرط بندی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی حرام است. اگر ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری باشد، مشمول حکم «واجب کفایی» می‌باشد.

۳۳۵۶. استفاده از موسیقی چه سنتی، چه مدرن حلال و جایز است تنها موسیقی مناسب بی‌بندوباری و شهوت و مربوط به مجالس لهو و لعب حرام است. افرادی که برای برقراری روابط صمیمانه میان خویشان و... و ارتقای سلامت اخلاقی افراد خانواده در بازی‌های ورزشی و... پیش‌قدم می‌شوند از پاداش اخروی بهره‌مند خواهند شد.

۳۳۵۷. هر جا نام قمار یا شرط بندی به میان بیاید حکم شرعی آن قطعاً حرام خواهد بود چه بازی و ورزش معمولی باشد چه غیر معمولی.

۳۳۵۸. شرط بندی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی حرام است. اگر ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری باشد مشمول حکم واجب کفایی می‌باشد.

درس دهم: پایه‌های استوار

۳۳۵۹. از جمله برنامه‌های یک انسان مسلمان، مشارکت و تلاش او در ایجاد جمعهای بر اساس معیارهای اسلامی است. از این رو، لازم است ابتدا معیارهای یک تمدن اسلامی را که قرآن کریم (قرآنی) و پیشتوایان (روایی) به ما معرفی کرده‌اند، بشناسیم و سپس برای تحقق هر چه بیشتر آن‌ها در جامعه، برنامه‌ریزی و تلاش کنیم.

۳۳۶۰. اولین ایمان‌آوردگان به اسلام حضرت خدیجه رضی اللہ عنہا و حضرت علی رضی اللہ عنہ بودند. کمتر از نیم قرن، پس از آغاز دعوت، نام این پیام‌آور سرزمین‌های اطراف مکه را درنوردید، قلب‌ها را تسخیر خود کرد.

۳۳۶۱. گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند تغییر در نگرش انسان‌ها و تحولی بنیادین در شیوۀ زندگی فردی و اجتماعی مردم بود. بر این اساس پیامبر اسلام صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم برانگیخته شد تا جامعه‌ای بنا نهد که در آن، به جای حکومت طاغوت، ولایت الهی حاکمیت داشته باشد و نظام اجتماعی بر پایه قوانین و دستورات الهی استوار گردد. آیه شریفه «یا ایہا الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم» مبتنی همین مفهوم است.

۳۶۳۳. ملتی که به توانایی خود ایمان و باور دارد و عبارت «ما می توانیم» را نه صرفاً در لفظ بلکه در عمل بیان می کند قله های افتخار را به سرعت فتح خواهد کرد.

۳۶۳۴. عبارت «یدعون الی الخیر» بیانگر دعوت دیگران به خیر و نیکی یا همراه کردن سایر افراد جامعه با خود است. «بأمرون بالمعروف و بنهون عن المنکر» به امر به معروف و نهی از منکر اشاره دارد که از مهم ترین عوامل استحکام نظام اسلامی است.

۳۶۳۵. آیهای که در صورت سؤال آمده بیانگر «ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام است» خداوند در این آیه خطاب به پیامبر می فرماید: «ادع الی سبیل ربک»: «دعوت کن به راه پروردگارت، که این قسمت از آیه به دریافت و ابلاغ وحی توسط ایشان اشاره دارد.

۳۶۳۶. اگر بنیان خانواده سست شود فساد گسترش می یابد و نسل هایی که از قدرت روحی کافی برخوردار نیستند مسئولیت های اجتماعی را بر عهده می گیرند. و پیام آیه «والله جعل لکم من انفسکم ازواجاً و...» راهکار مناسبی برای جلوگیری از این معضل می باشد.

۳۶۳۷. دین اسلام یک دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن بر اساس حکمت الهی تنظیم شده است. چنین دینی را نمی توان با تعصب های جاهلانه یا باروش های فریب کارانه تبلیغ کرد و نظر مردم را به سوی آن جلب نمود. در آیه «ادع الی سبیل ربک بالحکمة و الموعظة الحسنة و...» روش های صحیح دعوت بیان گردیده است. پیام اسلام، پیامی منطبق بر فطرت انسان است.

۳۶۳۸. دو تجربه موفق ایرانیان مسلمان که پار اصلی بر شاهنامه های محکم نوجوانان و جوانانی بود که پدران و مادران امروز ما هستند: یکی برچیدن نظام استبدادی وابسته به بیگانه و برپا ساختن نظامی منکی بر آرای مردم و قوانین اسلام و دیگری پیروزی در دفاع مقدس: این دو تجربه هم اعتقاد مردم دیگر کشورها را به تأثیر ایمان به غیب در پیروزی و اثرات سازنده حکومت مبتنی بر دین اسلام افزایش داد و هم آنان را نسبت به قدرتهای استکباری حاکم بر جهان آگاه تر کرد و برای رسیدن به معنویت و عدالت مشتاق تر و تشنه تر ساخت و این ارزش ها را به خواست عمومی بسیاری از ملت ها تبدیل کرد. یکی از برنامه های احیاء تمدن اسلامی در حوزه سوم یعنی تحکیم پایه های جامعه خود، تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری است. پیشرفت علمی، پایه های استقلال یک ملت را تقویت می کند و مانع تسلط بیگانگان می شود.

برنامه دیگر تمدن اسلامی در این حوزه، تقویت عزت نفس عمومی است. ملتی که به توانایی خود ایمان دارد و عبارت «ما می توانیم» نه صرفاً در لفظ، بلکه در عمل، بیان می کند، قله های افتخار را به سرعت فتح خواهد کرد. ایمان و باور به اینکه «ما می توانیم» زنده کننده تمدن اسلامی و نیروی محرکه ای برای پیمودن راه و گذر از گردنه های سخت است. برنامه مهم ما در حوزه چهارم یعنی حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی، ترسیم چهره منطقی و عقلانی دین اسلام است. میان یک پیام و روش تبلیغ آن باید تناسب منطقی و معقول برقرار باشد. حق را نمی توان با روش های نادرست به دیگران رساند. دین اسلام یک دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن بر اساس حکمت الهی تنظیم شده است چنین دینی را نمی توان با تعصب های جاهلانه یا باروش های فریبکارانه تبلیغ کرد.

۳۶۳۹. تقویت ایمان و اراده، دومین برنامه در حوزه اول یعنی برنامه ریزی فردی است. مشارکت در این اقدام بزرگ نیازمند اعتقاد راسخ به دین، عزت نفس، توکل و اعتماد به خداوند، شجاعت، پایداری و اراده قوی است. قرآن کریم در این زمینه می فرماید: «استعینوا بالله و اصبروا ان الارض لله یورثها من یشاء من عباده و العاقبة للمتقین». «از خدا یاری بجوید و استقامت کنید که زمین متعلق به خداست و آن را به هر کس از بندگانش بخواهد، می دهد و سرانجام [یک] از آن تقوای پیشگان است». حوزه سوم برنامه ریزی برای احیاء تمدن اسلامی، تحکیم پایه های جامعه خود است. حرکت به سوی تمدن متعالی اسلام، با انجام دستهای از اقدامات فردی یا گروهی پراکنده امکان پذیر نیست، بلکه نیازمند جامعهای

۳۶۳۵. از موارد تحکیم پایه های جامعه استحکام بخشیدن به نظام اسلامی است استحکام پایه های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر توسعه عدالت در همه ابعاد تقویت اتحاد ملی و انسجام اسلامی و عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر از مهم ترین عوامل استحکام نظام اسلامی است. خداوند در آیه «و لتکسن منکم امة یدعون الی الخیر و یأمرون بالمعروف و بنهون عن المنکر و اولئک هم المفلحون» سرانجام عاملان آن را رستگار و فلاح دانسته است.

۳۶۳۶. آیه «و لقد کتبت فی الزبور من بعد الذکر ان الارض یرثها عبادی الصالحون» بندگان صالح و نیکوکار را وارثان زمین می داند. امام خمینی در سخنان خود درباره اصل و اساس سیاست ما با بیگانگان فرمود: «ما چه بخواهیم چه نخواهیم صهیونیست ها و آمریکا و شوروی در تعقیبمان خواهند بود تا هویت دینی و شرافت مکتبی مان را لکه دار نمایند».

۳۶۳۷. برای مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر باید با اقتضا به امام خمینی عزت و کرامت ذاتی انسان های را به آن ها بسادآوری کنیم و روحیه خودباختگی و ترس را از ملت ها برداییم و آن ها را به سوی استقامت و مبارزه های معقول و عزتمند هدایت کنیم. باید هوشیار باشیم که همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه تنها زیر بار حق نمی روند بلکه سد راه حق جویی می شوند: زیرا گسترش عدالت منافع آن ها را تهدید می کند.

۳۶۳۸. استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است یک کشور ضعیف به طور طبیعی منزوی می شود و همراه و همدلی در دنیا نمی یابد. استحکام پایه های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر توسعه عدالت در همه ابعاد تقویت اتحاد ملی و انسجام اسلامی و عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر از مهم ترین عوامل استحکام نظام اسلامی است.

۳۶۳۹. پیشرفت علمی پایه های استقلال یک ملت را تقویت می کند و مانع تسلط بیگانگان می شود هر یک از ما باید بکوشیم با همت بلند و پشتکار فراوان استعداد های خود را به کار گیریم و به مرتبهای از قدرت علمی برسیم که توجه دیگر ملت ها را به سوی خود جلب کنیم. کشوری که مردم آن از علم بی بهره باشند هرگز به حقوق خود دست نخواهد یافت. نمی شود علم را از دیگران گدایی کرد علم درون جوش و درون زاست باید استعدادهای یک ملت به کار افتد تا یک ملت به معنای حقیقی کلمه عالم بشود.

۳۶۴۰. دو تجربه برچیدن نظام استبدادی و پیروزی در دفاع مقدس هم اعتقاد مردم دیگر کشورها را به تأثیر ایمان به غیب در پیروزی و اثرات سازنده حکومت مبتنی بر دین اسلام را افزایش داد و هم آنان را نسبت به قدرتهای استکباری حاکم بر جهان آگاه کرد و برای رسیدن به معنویت و عدالت مشتاق تر و تشنه تر ساخت. وقتی حضرت ابراهیم و حضرت اسماعیل پایه های خانه کعبه را بالا بردند نه تنها برای خود دعا کردند بلکه از خداوند خواستند در زبه و نوادگانی به آنان عطا کند که ادامه دهنده راه توحید باشند.

۳۶۴۱. برای حرکت به سمت تمدن متعالی اسلام باید بکوشیم جامعه خود را به شاخص های تمدن متعالی اسلام نزدیک کنیم و در آن صورت است که می توانیم به جامعه ای آسوده و نمونه برای دیگران تبدیل شویم از این رو باید با تحکیم پایه های جامعه، خود را مصداق این کلام خداوند قرار دهیم که «کذلک جعلناکم امة وسطا لتکونوا شهداء علی الناس و یکون الرسول علیکم شهیداً» برای معرفی تمدن متعالی اسلام در جهان و علاقمند به ساختن مردم به افکار و اندیشه های اسلامی به کلون و مرکزی نیاز است که محل تولید فکر و اندیشه و تبلیغ فرهنگ متعالی اسلام در جهان باشد.

۳۶۴۲. پیشرفت علمی پایه های استقلال یک ملت را تقویت می کند و مانع تسلط بیگانگان می شود هر یک از ما باید بکوشیم با همت بلند و پشتکار فراوان استعداد های خود را به کار گیریم و به مرتبهای از قدرت علمی برسیم که توجه دیگر ملت ها را به سوی خود جلب کنیم.

۳۶۶۰. تشکیل گروه‌های مطالعاتی خودجوش و... مصداقی از همراه کردن دیگران با خود در حوزه سوم یعنی تحکیم پایه های جامعه خویش است. دقت کنید که «تأکید بر محتوای عقلانی این» مربوط به حوزه چهارم و جهانی است. آیه شریفه «وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ...»: «و باید از میان شما گروهی باشند که به خوبی دعوت کنند» بیان گر همین تشکیل گروه‌ها و همراه کردن دیگران با خویش در حوزه سوم برنامه ریزی است.

۳۶۶۱. اولین روش گفتوگو با مردم دانش استوار «بالحکمة» و دومین روش بر اساس آیه، اندرز نیکو «الموعظة الحسنة» است که تأکید بر محتوای عقلانی و خردمندانه دین است (میان پیام و روش تبلیغ آن باید تناسب منطقی و معقول برقرار باشد).

۳۶۶۲. استعانت از خداوند و استمرار شکیبائی در حقیقت همان لزوم تقویت ایمان و اراده در تک تک افراد جامعه است پس مربوط به حوزه تقویت توانایی های فردی است. در انتهای این آیه خداوند متعال، عاقبت و فرجام را از آن پرهیزکاران می داند: «وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ»: «و فرجام، از آن (به سود) پرهیزکاران است». ۳۶۶۳. «استعینوا بالله واصرروا» همان تقویت ایمان و اراده است که در حوزه فردی تعریف می شود. دقت کنید که «أَدْعَ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ» در حوزه جهانی (حوزه چهارم) و برای ابلاغ پیام عقلانی و خردمندانه اسلام است. ۳۶۶۴. نیک فرجامی، در حقیقت از عبارت «وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ» در انتهای آیه شریفه «استعینوا بالله واصرروا...» گرفته شده است.

۳۶۶۵. جمله «پیام اسلام، پیامی مطابق با فطرت انسان هاست»، بیانگر وظیفه تلاش برای حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی است و آیه شریفه «أَدْعَ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَ الْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ...» بیانگر محتوای عقلانی و خردمندانه دین است. (میان پیام و روش تبلیغ آن باید تناسب منطقی و معقول برقرار باشد).

۳۶۶۶. عبارت «أُمَّةٌ وَسَطًا» بمعنای میانه‌رو و متعادل بودن جامعه اسلامی برای احراز شایستگی «شهادة علی الناس» یعنی مقام «الگو و اسوه بودن» جامعه اسلامی برای سایر جوامع است.

۳۶۶۷. این آیه مربوط به تقویت توانایی های فردی در حوزه نخست است. یعنی هر یک از مسلمانان باید اعتقاد راسخ به دین داشته و از عزت نفس و عزم و اراده قوی بهره‌مند باشند.

۳۶۶۸. پیام اسلام، مطابق با فطرت انسان هاست. تأکید بر عقلانی بودن دین، از آیه «أَدْعَ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَ الْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ...» مفهوم می گردد.

۳۶۶۹. امام خمینی می فرماید: «به یقین، بیگانه‌گان و دشمنان ما مرزی جز عدول از همه هویت‌ها و ارزش های معنوی و الهی مان نمی شناسند».

۳۶۷۰. این آیه شریفه در مورد ترسیم چهره عقلانی و منطقی دینی اسلام در حوزه چهارم یعنی حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی است. از این آیه برداشت می شود که ما حق نداریم پیام حق را از روش های نادرست برسانیم؛ بلکه باید با «الحکمة و الموعظة الحسنة و حادلهم بالتي هي أحسن»: «دانش استوار و پند نیکو و بحث به بهترین روش ممکن» آن را انجام دهیم.

۳۶۷۱. این آیه شریفه ناظر بر این است که اگر جامعه اسلامی در خط اعتدال و میانه‌روی حرکت کند می تواند الگوی سایر جوامع باشد و شخص پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نیز الگو و گواه مسلمانان است. در این آیه هیچ اشاره ای به تضمین الهی برای پیروزی در جهان در پرتو پذیرش ولایت الهی مطرح نشده است.

۳۶۷۲. تأکید بر عقلانی بودن دین از آیه «أَدْعَ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَ الْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ...» به دست می آید.

۳۶۷۳. عبارت «أُمَّةٌ يَدْعُونَ وَسَطًا»، امت میانه‌رو در این آیه بیانگر اعتدال و دوری از افراط (زیاده‌روی) و تقریب است و عبارت «يَكُونُ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا» بیانگر اسوه بودن رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بر تمام ملت‌ها و الگوگیری از ایشان است.

۳۶۷۴. آنچه مورد نظر سؤال است، اقدامات مربوط به حوزه تحکیم پایداری جامعه خود است، که عبارتند از: ۱. شناسایی ضعفها و کمبودها و تلاش در جهت اصلاح آن‌ها ۲. همراه کردن سایر افراد جامعه با خود ۳. تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری ۴. استحکام بخشیدن به نظام اسلامی ۵. تقویت عزت نفس عمومی

۳۶۷۵. از آن جایی که در آیه «قُلْ لِنُؤْمِنُ بِمَا نُؤْمِنُ بِهِ وَ لِنُؤْمِنُ بِمَا نُؤْمِنُ بِهِ وَ لِنُؤْمِنُ بِمَا نُؤْمِنُ بِهِ...» به قیام فردی و دسته جمعی برای خدا اشاره شده است. بنابراین به «همراه ساختن سایر افراد جامعه با خود» اشاره می کند.